

MANUAL

Åldersrelaterat kliniskt uppföljningsprogram vid ryggmärgsbråck Arbetsterapi

Den arbetsterapeutiska bedömningen/uppföljningen bygger på Occupational Therapy Intervention Process Model (OTIPM) och är i varje åldersgrupp uppbyggd i tre steg.

Steg 1: Kartlägga aktivitetsmönster och delaktighet

Steg 2: Bedöma färdighet att genomföra en aktivitet

Steg 3: Bedöma kroppsfunktioner som utgör förutsättningar för att genomföra aktiviteter

De instrument som vid publiceringstillfället endast är tillgängliga på engelska och ev ej validerade/reliabilitetstestade för svenska förhållanden är markerade med *kursiv text*. De instrument som ingår i MMCUP är markerade med **fet text**.

Steg 1

Kartlägga barnets aktivitetsmönster och hans/hennes delaktighet i aktiviteter i vardagen
OBS! Vissa instrument används vid flera åldrar men syftet kan förändras. Instrument och metod skall ses som exempel på instrument som kan användas i detta steg.

Barnets ålder	Fokus	Metod/instrument
0-2 år	Föräldrar/nätverk	Icke formaliserat samtal/intervju eller intervju med PEDI
Syfte: Introducera tankar om delaktighet i vardagsaktiviteter och få förståelse för familjens behov		
Barnets ålder	Fokus	Metod/instrument
3-5 år	Barnet	Icke formaliserad intervju om barnets preferenser och egen uppfattning om vad han/hon deltar i ev. med Samtalsmatta eller utifrån ADL taxonomin
Syfte: Ta reda på barnets egen uppfattning och vilja för att möjliggöra delaktighet		
3-5 år	Föräldrar/nätverk	Intervju med PEDI alt. ADL taxonomin och samtal utifrån RBU:s "Ge mig vingar som bär – om transitionsprocessen mot vuxenlivet"
Syfte: Kunna hjälpa familj och nätverk att stötta barnets delaktighet. Upptäcka passivitet och försening i barnets förmåga att delta i aktiviteter		

Barnets ålder	Fokus	Metod/instrument
6-9 år	Barnet	PEGS, COPM (för utvärdering av målsättning), ADL- taxonomin, BAS, Min mening barn
Syfte: Få förståelse för barnets egna önsknings och mål och uppfattning om vad barnet gör/vill kunna göra		
6-9 år	Föräldrar	ADL taxonomin, PEDI , COPM
Syfte: Möjliggöra och stötta utveckling mot autonomi och självständighet, få förståelse för familjens behov och mål		
6-9 år	Lärare/assistenter	Icke formaliserad intervju
Syfte: Utredda delaktighet i skolsituationer, få lärarnas och assistenternas uppfattning om barnets resurser och svårigheter samt att få underlag för åtgärder i skolan		

Barnets ålder	Fokus	Metod/instrument
10-14 år	Barnet/ungdomen	PEGS (vissa åldrar), COPM (för utvärdering av målsättning, sätta mål i vissa åldrar), ADL-taxonomin, BAS, Min Mening Barn
Syfte: Barnets egen åsikt är nu avgörande för att kunna arbeta vidare med att öka barnets aktivitetsrepertoar och möjligheter till delaktighet både inom och utanför hem och skola		
10-14 år	Föräldrar	ADL-taxonomin, COPM
Syfte: Intensifiera stöd för att nå självständighet inför tonårsperioden, kartlägga aktivitetsmönster för att förstå "passivitet"		
10-14 år	Lärare/assistenter	Icke-formaliserad intervju
Syfte: Förstå skolans och assistenternas uppfattning av barnets delaktighet i de ökande kraven i skolan och ge möjlighet för att planera åtgärder		

Barnets ålder	Fokus	Metod/instrument
15-18 år	Ungdomen	ADL-taxonomin, BAS, Min mening
Syfte: Öka fokus på transition och vuxenblivande och öka personligt ansvar för ev. insatser hos tonåringen själv		
15-18 år	Föräldrar	ADL-taxonomin, COPM
Syfte: Fortsatt ökat fokus på vuxenblivande.		
15-18 år	Lärare/assistenter	Icke-formaliserade kontakter och kontakter med yrkesvägledare om tonårig och föräldrar tillåter
Syfte: Fortsatt ökat fokus på vuxenblivande		

Steg 2

Bedömning av barnets förmåga till aktivitetsutförande. Detta är ett mycket viktigt steg inom arbetsterapi. Kan utföras med antingen standardiserad metod eller icke-formaliserad observation. Standardiserad metod är att föredra om möjligt då den möjliggör utvecklingsuppföljning. Kvaliteten i de målinriktade aktiviteterna i dagliga livet bedöms och beskrivs, t.ex. om personen utförde eller inte utförde aktiviteten med/utan ansträngning, effektivt, säkert, oberoende och/eller socialt lämpligt. De motoriska, process- och/eller social interaktionsfärdigheterna observeras av arbetsterapeuten.

Syfte: Att förstå **hur** barnet gör när det utför eller försöker utföra aktiviteter i syfte att hjälpa barnet och personer i nätverket att skapa optimala förutsättningar för barnet/ungdomen i miljön.

Barnets ålder	Metod/instrument
0-2 år	Observation i lek och vardagsaktiviteter gärna med videodokumentation.
3-5 år	Observation med Skol-AMPS på förskola och eller AMPS i hemmiljö. Observation i lek och vardagsaktiviteter gärna med videodokumentation.
6-9 år	AMPS, Skol-AMPS Observation i skola och vardagsaktiviteter med videodokumentation
10-14 år	AMPS, Skol-AMPS. Observation i skola och vardagsaktiviteter och åldersadekvata samhällssituationer gärna med videodokumentation
15-18 år	AMPS Observation i vardagsaktiviteter och samhällsaktiviteter

Steg 3

Utredningen fortsätter med att definiera/klargöra och tolka orsaken till barnets/ungdomens problem i aktivitetsutförandet. Är problemen beroende av funktionsnedsättningen, den fysiska/sociala miljön eller sociala faktorer och hur samverkar problemen inom dessa områden? Bedömning av barnets/ungdomens kroppsfunktioner, exempel tidsuppfattning och handfunktion utförs vid behov.

Tidsuppfattning

Förståelse för nedsatt tidsuppfattning, tidsplanering och förmågan att hantera tid är mycket viktig och behovet accelererar med barnets stigande ålder och omgivningens ökande krav.

Syfte: Att förstå och undersöka om nedsatt tidsuppfattning påverkar aktivitetsutförandet.

Barnets ålder	Metod/instrument
5-10 år	KaTid-B och observation i aktiviteter
10-17 år	KaTid-U

Handfunktion

Barnets handfunktion är ofta påverkad och bedöms kontinuerligt för att få en aktuell och realistisk bild av barnets förmåga samt för att tidigt kunna se tecken på eventuell försämring. Motorisk förmåga, som utveckling av handdominans, greppstyrka, kraftreglering, kvalitet i utförandet samt sensorisk förmåga och tidsåtgång bör ingå i bedömningen. Visuell perceptionsförmåga inkl. spatial förmåga med motoriska inslag bör också bedömas.

Syfte: Att förstå om och på vilket sätt nedsatt handfunktion påverkar aktivitetsutförandet.

Instrumenten är exempel på bedömningsinstrument som är lämpliga att använda. Det är viktigt att använda samma instrument, så länge de är åldersmässigt lämpliga för att kunna jämföra resultaten. Var dock observant på "inlärningseffekten". Vissa av instrumentens normvärden är inte validerade för svenska barn.

Barnets ålder	Metod/instrument
0-2 år	<i>PDMS-2</i> , observation i lek/aktivitet
3-5 år	<i>PDMS-2</i> , observation i lek/aktivitet
6-9 år	HABBA, observation i aktivitet
10-14 år	HABBA, observation i aktivitet
15-18 år	HABBA, observation i aktivitet

Referenser och utgivare för instrumenten

Baron K, Kielhofner G, Goldhammer V, Wolenski J. Occupational Self Assessment (OSA), version 2.2 (2006). **Min Mening**, svensk översättning (2000): Hellsvik E M
Svensk utgivare: www.fsa.akademikerhuset.se/forlag.

Fisher AG (2003) Assessment of motor and process skills - **AMPS**, femte upplagan. Fort Collins. CO,: Three Star Press.
Kontakt: <http://www.ampsintl.com/>

Fisher AG, Bryze K, Hume V, (2004) **School-AMPS**: School version of the Assessment of Motor and Process Skills.(2nd ed). Fort Collins, CO: Three Star Press.
Kontakt: <http://www.ampsintl.com/>

Folio MR, Fewell RR (1983) **PDMS, PDMS-2** (97-98) Peabody Developmental Motor Scale (2nd ed)
Utgivare: <http://psychcorp.pearsonassessments.com/>
Svensk utgivare: www.pearsonassessment.se och www.hogref.se

Haley SM, Coster WJ et al (1992) **PEDI** - Pediatric Evaluation of Disability Inventory.
Svensk översättning och bearbetning (1999): Nordmark E, Orban K.
Svensk utgivare: www.hogref.se

Hemmingsson H (1998).**BAS** - Bedömning av anpassningar i skolmiljön.
Utgivare: www.fsa.akademikerhuset.se/forlag.

Jacobsson H, Sundqvist Möller A (2006) **HABBA Handfunktionsbedömning på barn från 6 år**,
Kontakt: *HABBAH Handelsbolag, Kurgatu 18, 783 95 Gustafs.*

Janeslätt G, Alderman I (2010). **Ka-Tid-B ver 18 b** Kartläggning av Tidsuppfattning,
Kontakt: *Gunnel Janeslätt, CKF, Nissers väg 3, 791 82 Falun.*

Kramer J, Velden M, Kafkes A, Basu S, Federico J, Kielhofner G. Child Occupational Self Assessment (COSAS), ver 2.2 (2014). **Min Mening Barn**, svensk översättning (2016): Bjuvmar E, Munkholm M, Peny-Dahlstrand M, Öhrvall AM.
Utgivare: www.cade.uic.edu/moho
Svensk utgivare: www.fsa.akademikerhuset.se/forlag

Law M et al (1998). **COPM** Canadian Occupational Performance Measure, Tredje svenska versionen.
Svensk utgivare: www.fsa.akademikerhuset.se/forlag.

Missiuna C. & Pollock N. (2000) Perceived efficacy and goal setting in young children - **PEGS**. Can J Occ. Ther. Vol 67: Issue 2; 101-109. *Finns i uppdaterad version, PEGS-2.*
Svensk version: kommer att säljas av www.canchild.ca.

Murphy J, Cameron C (2005 a). Talking Mats-a Resource to Enhance Communication. AAC Research Team Stirling, Scotland. Svensk översättning (2009): Ferm U, Sigurd Pilesjö M, Tengel Jöborn M).
Samtalsmatta Svenska erfarenheter av metoden.
Svensk utgivare: <https://www.skilkommentus.se/Web/ProduktB.aspx?p=2153>

RBU (2010). **Ge mig vingar som bär** – om transitionsprocessen mot vuxenlivet.
<http://www.rbu.se/sites/rbu.se/files/transitionsflyermaj.pdf>

Törnquist K, Sonn U (2001). **ADL-taxonomi**.
Utgivare: www.fsa.akademikerhuset.se/forlag